

5.4 Sectie Business Development: Iniciativa pa Desaroyo di Empresa Arubano (IDEA)

5.4.1 Inleiding IDEA

De visie “een duurzame economische ontwikkeling” is de leidraad voor de werkzaamheden van IDEA.

Om deze visie te kunnen bereiken werd IDEA in 2012 opgericht. IDEA is er om de feitelijke en potentiële ondernemers te ondersteunen en begeleiden met de nodige informatie voor een succesvolle onderneming. IDEA ressorteert onder de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI), afdeling Buitenlandse Economische Betrekkingen (BEB) en Business Development.

Met IDEA als het MSME Center zal de regering, door middel van dit kenniscentrum, aan de behoeften van huidige en potentiële ondernemers voldoen. Daarnaast wordt ook ondersteuning en begeleiding gegeven aan ondernemers die vaak met problemen geconfronteerd worden op gebieden zoals:

- beschikbaarheid van krediet;
- gebrek aan technologie en marketing;
- onvoldoende kennis van bestaande wetten en regelingen;
- overige belangrijke onderwerpen.

Gedurende de jaren heeft IDEA een goed netwerk gecreëerd met de Kamer van Koophandel, Aruba Investment Bank, Freezone Aruba N.V., Fundacion Desaroyo Comunitario, Telefon Pa Hubentud, ActionCOACH, Enseñansa Pa Empleo, Qredits Aruba, Centrale Bank van Aruba, Futura, Santa Rosa, Departamento di Impuesto, EPI, Bureau Traimerdia, CEDEHM, Stichting Ja Ik Aruba en COSME consultants. Doel van deze samenwerking is om een duurzame ontwikkeling in de commerciële sector te creëren en of te blijven handhaven ten gunste van de doelgroep.

Missie

De missie van IDEA is om potentiële of bestaande ondernemers te informeren, begeleiden en op te leiden zodat ze hun bedrijf succesvol kunnen maken. Dit alles draagt bij aan het realiseren van duurzame ontwikkeling in de commerciële sector om de productiviteit en efficiëntie van de ondernemers te verhogen. De verhoging brengt een hogere productiviteit en een gezonde arbeidsmarkt met zich mee.

Visie

De visie van IDEA is om ondernemers te helpen met uitgebreide informatie en begeleiding om nieuwe, duurzame, creatieve en innovatieve bedrijfsactiviteiten te creëren.

Doelen

Het hoofddoel van het bestaan van IDEA is om het stimuleren van de nieuwe generatie ondernemers en kleinere bedrijven op Aruba om duurzame economische groei te bevorderen en om het opstellen van beleid om bedrijven te helpen en te stimuleren zich te herstellen en zich te ontwikkelen na de COVID-19 pandemie, door middel van begeleiding, training en promotie.

Taken

Taken van beleidsmedewerkers bij IDEA zijn:

1. Informatie verschaffen en advies geven aan nieuwe en bestaande entrepreneurs die ondernemers willen worden (business coaching);
2. Het creëren en onderhouden van het curriculum voor de bedrijfscursus “Empresario Prepara”. Het gaat hierbij om mensen die eigenaar zijn van een klein bedrijf of degenen die van plan zijn om binnenkort hun eigen bedrijf te starten. Op deze manier krijgen ze de kans om door middel van kennisverschaffing hun eigen zaak efficiënt en effectief te kunnen beheren;
3. Het organiseren van een geavanceerde bedrijfscursus voor ondernemers;
4. Het organiseren van een workshop voor toekomstige ambachtswerkers;
5. Het organiseren van workshops met als doel kennisverschaffing aan startende en bestaande ondernemers;
6. Het monitoren van de cliënten van IDEA om indien nodig te kunnen ondersteunen bij het oplossen van knelpunten en/of aanpassen van hun ondernemingsstrategieën;
7. Het organiseren van conferenties voor bedrijven.

5.4.2 Data Analyse van cliënten van IDEA

Iniciativa pa Desaroyo di Empresa Arubano (IDEA) is sinds februari 2012 operationeel. In haar eerste jaar heeft IDEA in totaal 151 cliënten geregistreerd. In 2013 had IDEA 71 cliënten, waarvan 54 startende ondernemers en 17 bestaande ondernemers. Ze hadden IDEA benaderd voor advies om een bedrijf op te starten. Vervolgens in 2014 had IDEA 48 cliënten geadviseerd, waaronder 45 startende ondernemers en 3 bestaande ondernemers. Verder in 2015 had IDEA 48 cliënten geadviseerd, waaronder 44 startende ondernemers en 4 bestaande ondernemers. In 2016 had IDEA 46 cliënten behandeld, waaronder 42 startende ondernemers, 3 bestaande ondernemers en 1 dromer. Met dromers bedoelen we, dat ze niet precies weten welke soort ondernemingsvorm ze willen starten. In 2017 waren er 27 startende ondernemers. In 2018 had IDEA 19 cliënten geadviseerd waarvan 18 startende ondernemers waren en 1 een bestaande ondernemer was. In 2019 had IDEA 29 cliënten geadviseerd. Gedurende 2020 heeft IDEA totaal 24 cliënten geadviseerd. Wegens de Coronavirus pandemie heeft IDEA haar cliënten op diverse manieren geadviseerd en geregistreerd zoals:

- Van januari t/m maart kwamen 3 cliënten op kantoor;
- Van maart tot en met augustus werden 12 cliënten telefonisch of virtueel geholpen (gedurende deze periode werden de cliënten niet op naam geregistreerd en is daarom moeilijk te achterhalen welke ondernemingsvorm ze op die moment wensten of hadden, dus beschouwen we dit groep als overige/dromer (zie hier onderstaande schema);
- Van september tot en met december had IDEA 9 cliënten telefonisch of virtueel begeleid, deze cliënten werden allemaal geregistreerd.

In 2021 benaderde 17 cliënten IDEA voor advies, 16 cliënten waren startende ondernemers en 1 cliënt was een bestaande ondernemer. Deze cliënten werden op diverse manieren geholpen of telefonisch, per zoom, email of persoonlijk. Gedurende 2022 heeft IDEA totaal 15 startende ondernemers geholpen.

Tot en met 2022 heeft IDEA een bestand van 495 cliënten, waarvan 417 startende ondernemers, 60 bestaande ondernemers en 18 overige/ dromer zijn.

De daling aan het aantal cliënten is toe te schrijven aan het feit dat gedurende de jaren er meer organisaties zijn die startende ondernemers effectief coachen, zoals Qredits en de Kamer van Koophandel en eenieder kan op de nieuwe website van IDEA sinds november 2021 alle info betreffende SME's raadplegen.

Enkele verschaffing van informatie aan cliënten gedurende 2022 waren:

- De eerste stappen om een bedrijf te starten, de vereiste documenten en de departementen waar men naartoe moet gaan;
- Informatie over workshops/ webinars van IDEA en de cursus “Empresario Prepara”;
- Verwijzen naar de afdeling Vestiging van Bedrijven voor het aanvragen van vestigingsvergunning, of naar andere departementen;
- Informatie over ‘Business Plan’.

Hieronder volgt een klantenoverzicht van 2012 t/m 2022

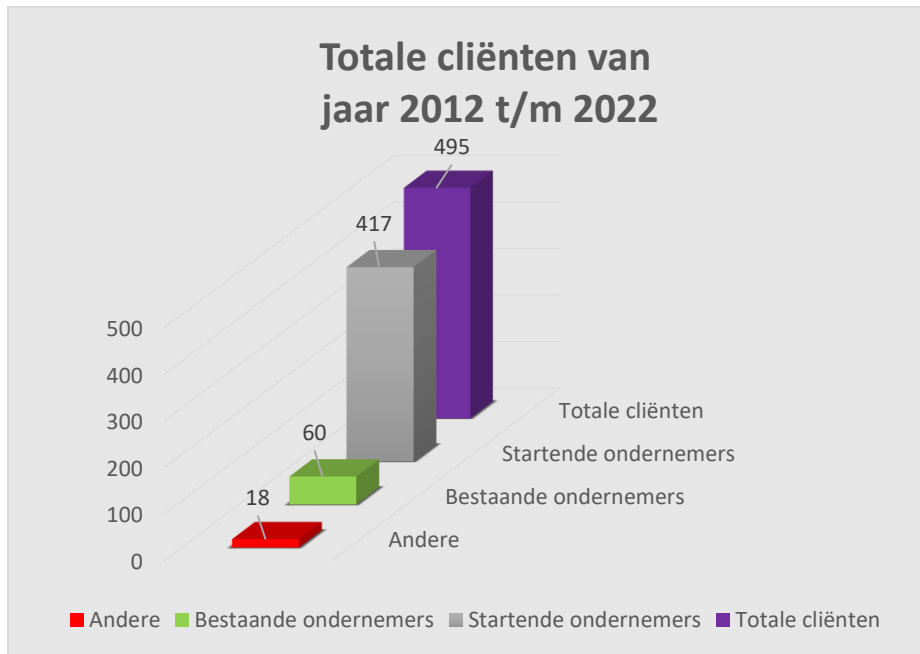
IDEA Klantenoverzicht van 2012 t/m 2022				
Jaar	Startende ondernemer	Bestaande ondernemer	Overige/Dromer	Totaal Ondernemer
2012	117	29	5	151
2013	54	17		71
2014	45	3		48
2015	44	4		48
2016	42	3	1	46
2017	27	0	0	27
2018	18	1		19
2019	27	2		29
2020	12	0	12	24
2021	16	1		17
2022	15			15
Totaal	417	60	18	495

Bron: DEZHI

Klantenoverzicht verdeeld per soort ondernemingsvormen IDEA 2022

Overzicht Totaal klanten IDEA t/m 2022

Bron: DEZHI

De meest voorkomende vragen bij startende ondernemers zijn;

- Hoe wordt een bedrijf gestart;
- Waar moet de zaak worden ingeschreven;
- Wanneer is een vestigingsvergunning nodig;
- Verschil tussen diverse ondernemingsrechtsvormen;
- Financiële informatie;
- Informatie over een ondernemingsplan (Business Plan);
- Marketing informatie;
- Import en export informatie;
- Informatie betreffende een sociale media strategie;
- Informatie over additionele vergunningen;
- Informatie over het verkrijgen van een commercieel terrein;
- Informatie over het ontwerpen van een website;
- Informatie over belasting aanpassingen tijdens de pandemie Covid-19.

Bestaande bedrijven benaderen IDEA ook voor advies, namelijk:

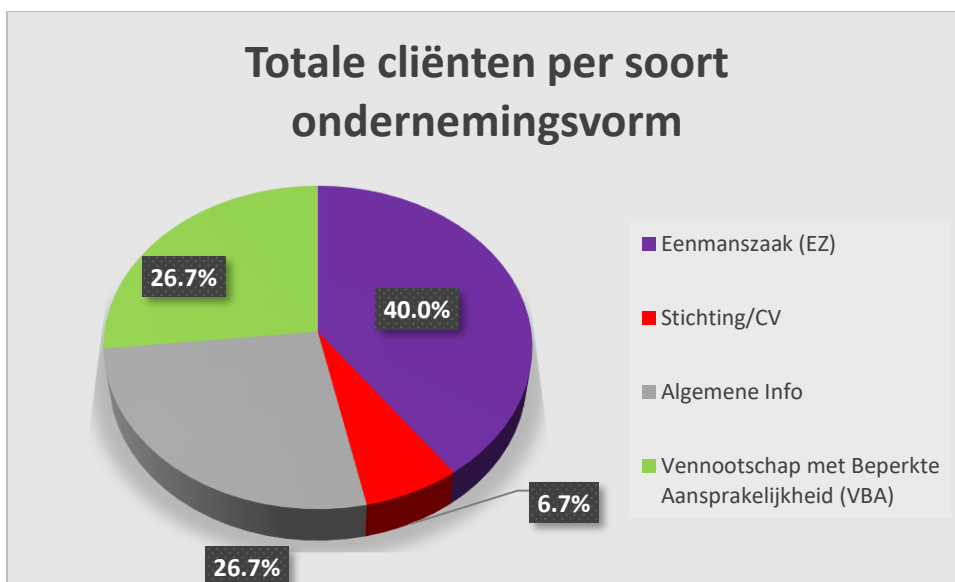
- Uitbreiden van bedrijven;
- Klanten willen de procedures weten over het wijzigen van een eenmanszaak licentie naar een N.V.;
- Informatie over andere juridische entiteiten;
- Financiële informatie over banken en andere instellingen die financiële steun verlenen aan MKB'ers;
- Ondernemingsplan (Business Plan);
- Business Development;
- Innovatie;
- Economische ontwikkeling;
- Marktonderzoek en marktwerking;
- Cursus "Empresario Prepara" en georganiseerde workshops/ webinar door IDEA.

De meest voorkomende branches in de database van IDEA zijn: landbouw, kleding, industrie, restaurants A en B, massage/spa, onroerend goed, dagopvang, bouw, IT, schoonheidsindustrie, toeristische dienstverlening en amusement, snoepwinkels en gezondheidszorg, online business. De meest gevraagde juridische entiteiten in de database van IDEA zijn eenmanszaken.

In 2022 vroeg 40% van de cliënten informatie over de eenmanszaak, 26,7% over de V.B.A. rechtsvorm, 6,7% Stichting, 26,7% wilde algemene informatie over de diverse ondernemingsvormen hebben.

Tevens kan geconcludeerd worden dat in 2022, 11 van de klanten van IDEA vrouwelijk waren en 4 mannelijk.

Cirkeldiagram van de meest gevraagde ondernemingsrechtsvormen in %

Bron: DEZHI

Facebook

Naast de cliënten die IDEA direct benaderen (telefonisch, email, zoom of persoonlijk), heeft IDEA ook volgers via Facebook. Alle activiteiten, workshops, webinars en cursussen, die door IDEA worden georganiseerd, worden op deze pagina gepubliceerd. Andere belangrijke informerende of inspirerende activiteiten, documenten of video's gericht op het MKB worden ook via deze Facebook-pagina gepubliceerd.

De Facebook-pagina bestaat al vanaf het ontstaan van IDEA in 2012 en heeft tot en met 31 december 2022, 2.746 volgers (followers).

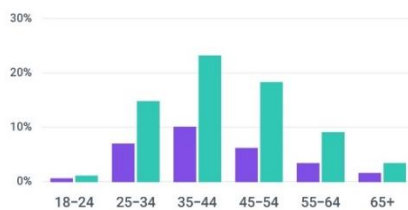
Overzicht IDEA Facebook volgers verdeeld naar leeftijd en geslacht:

Audience

2,746 Facebook followers

Gender and Age

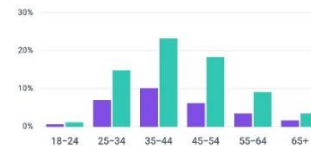
Men 29.60%
Women 70.40%

[See Details](#)

Age and Gender

Men 29.60%
Women 70.40%

Location

[Cities](#) [Countries](#)

Oranjestad, Aruba	1.2K
Savaneta, Aruba	140
Sint Nicolaas, Aruba	135
Paradera, Aruba	94
Santa Cruz, Aruba	93

5.4.3 Projecten / Workshops IDEA 2022

A. Bedrijfskursus ‘Curso Empresario Prepara I en II’

Sinds 2012 is IDEA begonnen met het organiseren van een bedrijfskursus genaamd ‘Curso Empresario Prepara’. Deze bedrijfskursus start elk jaar in april en wordt twee keer per week aangeboden van 19:00 tot 21:15 uur. De missie van deze bedrijfskursus is om toekomstige en bestaande ondernemers op te leiden. Deze missie maakt deel uit van de visie van de regering van Aruba om de economie van Aruba te vergroten op basis van micro-, kleine en middelgrote bedrijven. Deze bedrijven zouden de capaciteit kunnen hebben om nieuwe commerciële activiteiten en innovaties te genereren om de diversificatie van de economie van Aruba te helpen realiseren.

Vanwege de interesse van de volgers van deze bedrijfskursus, heeft IDEA in 2017 besloten het curriculum van deze bedrijfskursus uit te breiden met een tweede cursus genaamd, ‘Curso Empresario Prepara II. Dus sinds 2017 werd Curso Empresario Prepara, gesplitst in Curso Empresario Prepara I (EP I) en Empresario Prepara II (EP II).

Het pakket van EP I en EP II ziet er als volgt uit:

Curso Empresario Prepara I (EP I):

Dit pakket van de cursus bestaat uit de volgende 6 vakken (modules): Corporate Social Responsibility, Business Continuity Plan: Human Rights & Business, Marketing, Business Plan, Business Law en Small Business Administration & Finance en bestaat uit totaal 25 lessen.

Curso Empresario Prepara II (EP II):

EP II bestaat uit 4 modules, namelijk een uitbreiding op het curriculum van de cursus EP I: Creating a Culture of Innovation, Developing Brand Awareness for Customer Satisfaction, Small Business Tax en Leadership and Management. Deze cursus bestaat uit totaal 19 lessen. EP II werd in 2022 online aangeboden.

De cursisten die aan deze bedrijfskursus deelnemen krijgen aan het einde van ieder module een toets en bij Empresario Prepara I moeten ze ook een Business Plan aan het einde van de cursus inleveren. Indien een cursist een voldoende aan het einde van de cursus haalt, krijgt hij of zij een certificaat. De cursus wordt in Papiamento gepresenteerd, terwijl de lesmaterialen zowel in het Nederlands of Engels aangeboden kunnen worden.

Overzicht totaal inschrijvingen en geslaagden EP-1, 2012-2021:

Totaal inschrijvingen en geslaagden 'Empresario Prepara I (EP-1)'/2012 - 2021		
Jaar/ begin maand cursus	Totaal inschrijvingen (M+V)	Totaal geslaagden (M+V)
2012, Sep	30	13
2013, Apr	23	11
2013, Sep	15	5
2014, Apr	13	9
2015, Apr	27	16
2016, Apr	30	21
2017, Apr	22	16
2018, Apr	20	9
2021, Apr	12	11
Totaal inschrijvingen en geslaagden	192	111

Bron: DEZHI

Hieruit kan geconcludeerd worden dat van het in totaal 192 deelnemers in deze cursus vanaf 2012 tot en met 2021 een totaal van 111 personen in bezit zijn van een certificaat van 'Empresario Prepara I'

Overzicht totaal inschrijvingen en geslaagden EP II, 2017- 2022:

Totaal inschrijvingen en geslaagden, 'Empresario Prepara (EP) II' 2017 - 2022		
Jaar/ begin maand cursus	Totaal Inschrijvingen (M+V)	Totaal geslaagden (M+V)
2017, September	15	14
2019, April	24	19
2022, September	12	12
Totaal	51	45

Bron: DEZHI

Aantal deelnemers cursus 'Empresario Prepara II' (EP II) september 2022 (%)

Aantal deelnemers cursus "Empresario Prepara II"		
Deelnemers cursus "Empresario Prepara II"	Totaal	Totaal in %
Totale deelnemers, Sep - Nov 2022	12	100%
Totale deelnemers niet geboren in Aruba	1	8%
Totale deelnemers geboren in Aruba	11	92%
Totale deelnemers met een actief bedrijf	2	17%
Totale deelnemers met een opleiding hoger dan MAVO niveau	12	100%

Bron: DEZHI

Uit bovenstaande tabel is onder andere af te leiden dat 92% van de ingeschreven deelnemers van de cursus in september 2022 op Aruba geboren zijn. Een totaal van 17% van de ingeschreven deelnemers exploiteert momenteel actief een bedrijf.

Eén van de eisen om deel te nemen aan de bedrijfscursus is dat de deelnemers minimaal in het bezit moeten zijn van een MAVO-diploma. Bovengenoemde tabel laat zien dat 100% van de deelnemers in de cursus van september 2022 een opleidingsniveau bezit dat hoger is dan het vereiste.

Vrouwelijke en mannelijke deelnemers cursus "Empresario Prepara II" september 2022 (%)

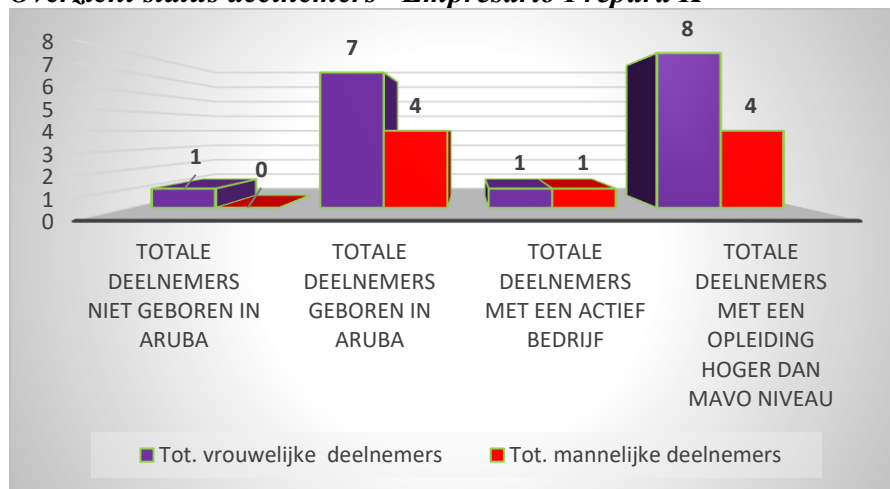
Vrouwelijke en mannelijke deelnemers cursus "Empresario Prepara II"				
	Tot. vrouwelijke deelnemers	Tot. mannelijke deelnemers	Tot. vrouwelijke deelnemers in %	Tot. mannelijke deelnemers in %
Totale deelnemers, September - November 2022	8	4	67 %	33 %
Deelnemers niet geboren in Aruba	1	0	8 %	0 %
Deelnemers geboren in Aruba	7	4	92 %	100 %
Deelnemers met een actief bedrijf	1	1	13 %	25 %
Deelnemers met een opleiding hoger dan MAVO niveau	8	4	100 %	100 %

Bron: DEZHI

Bovenstaande tabel illustreert dat de grootste groep (67%) van de totale deelnemers van de cursus in september 2022 van het vrouwelijk geslacht was. Van het totaal aantal vrouwelijke deelnemers (8), was 13% (1 deelnemer) niet op Aruba geboren en van het totaal aantal mannelijke deelnemers (4) was 100% op Aruba geboren. De niet op Aruba geboren deelnemer komt van Venezuela. Alleen 2 van de deelnemers (1 vrouwelijk en 1 mannelijk) in de cursus van september 2022 beheren een actief bedrijf en zowel alle vrouwelijke en mannelijke deelnemers bezitten een MAVO of hoger opleidingsniveau.

Uiteindelijk kan deze opleiding dan een positieve bijdrage leveren als motivatie voor toekomstige ondernemers, het verbeteren van de kennis binnen een bedrijf en voor de ontwikkeling van de economie van Aruba.

Overzicht status deelnemers “Empresario Prepara II”

Bron: DEZHI

Van de bovengenoemde informatie kan geconcludeerd worden dat personen met een opleidingsniveau hoger dan MAVO ook interesse hebben om meer kennis te vergaren omtrent het leiden van een bedrijf. Sommigen gebruiken deze cursus als opfriscursus, terwijl anderen het bekijken als een kans om zich te specialiseren op bepaalde gebieden van het ondernemerschap. Zoals reeds vermeld, hebben alle 12 personen die deel hebben genomen aan de bedrijfscursus “Empresario Prepara II” deze cursus afgerond. Het hoogste eindcijfer was een 9,3.

B. Nieuwe Website IDEA

Eind 2020 (gedurende de Covid-crisis) begon IDEA informatie over ondernemerschap op Aruba te verzamelen. Deze informatie werd verwerkt en werd daarna op de nieuwe website van IDEA geplaatst. De nieuwe website van IDEA geeft begeleiding aan een ieder die op Aruba een zaak wil starten of uitbreiden. De doel van deze website is om de economie van Aruba voortdurend te blijven stimuleren. Voor de opbouw van deze website hebben we voor dezelfde manier gekozen die de Small Business Development Center in Florida hanteert. De website werd opgebouwd door een extern website ontwikkelaar.

De nieuwe website van IDEA werd op 29 oktober 2021 gelanceerd, toen was het Papiamentto versie beschikbaar en sinds april 2022 werd het Engelse versie ook bijgevoegd.

Dus nu is op de website van IDEA alle informatie over zakendoen op Aruba beschikbaar zowel in Papiamentto als Engels.

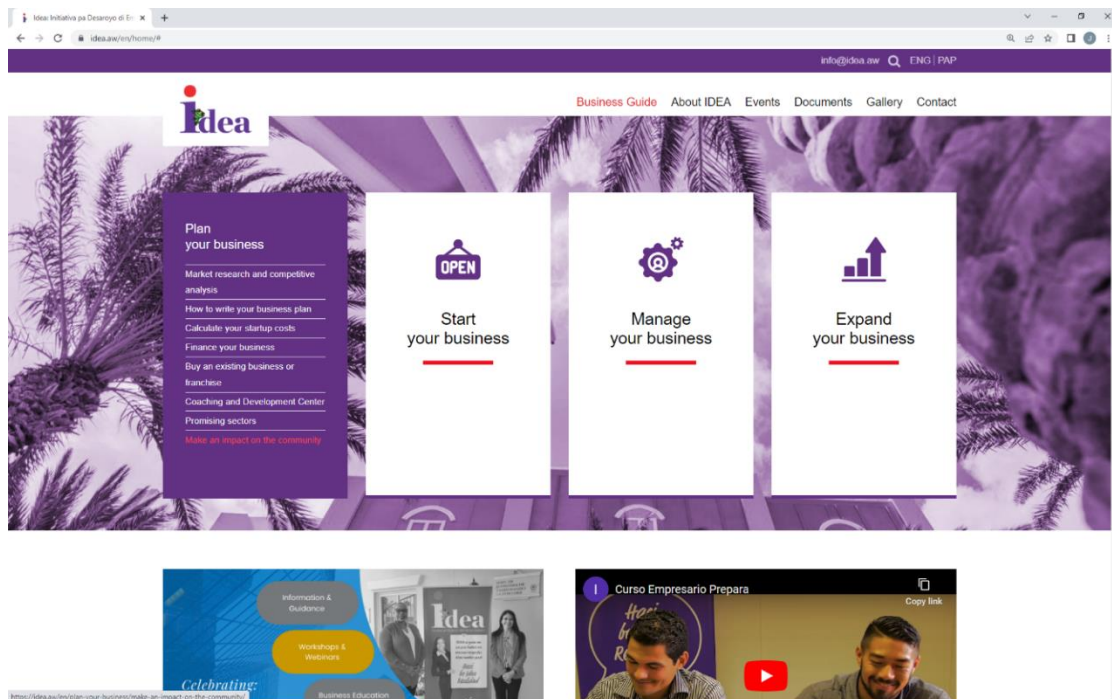
Het onderdeel over 'Business Guide' (zakelijke begeleiding) op de website bestaat uit vier sessies:

- Plan your business (uw bedrijf plannen);
- Start your business (uw bedrijf starten);
- Manage your business (uw bedrijf beheren);
- Expand your business (uw bedrijf uitbreiden).

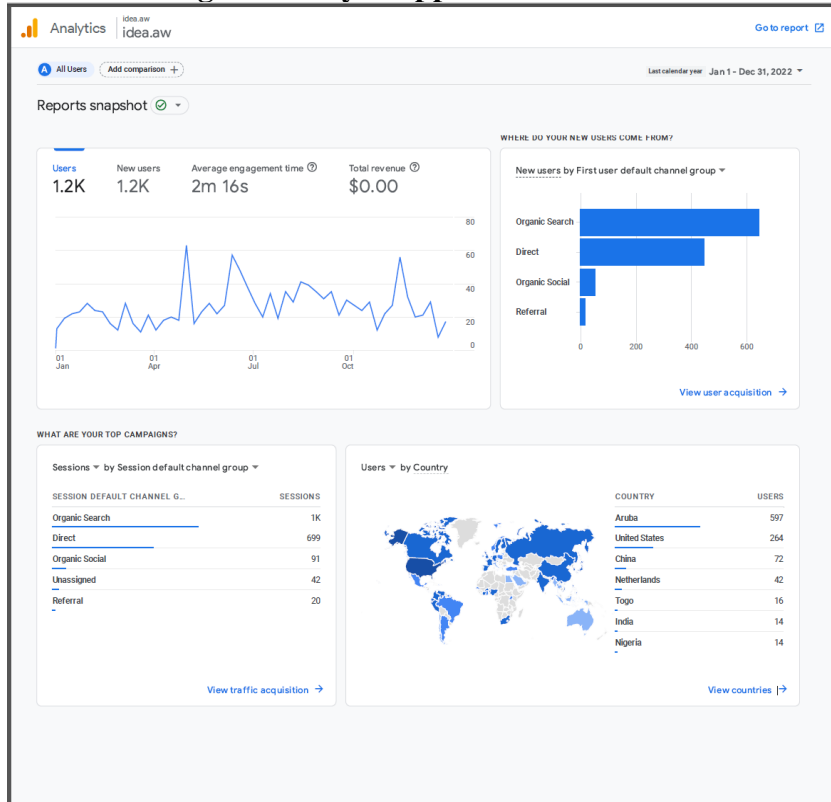
Eenieder die informatie wenst omtrent bovengenoemde sessies, kan deze informatie op de website van IDEA raadplegen. Verder kunt u op deze website over de diensten en evenementen van IDEA lezen. Hierop staan ook enkele video's, foto's, documenten en ons contact gegevens.

De volgende link is de website van IDEA: www.idea.aw

Overzicht: Startpagina/ Homepage IDEA Website/ Engels

Hieronder volgt het analyserapport over de website van IDEA, jaar 2022

Hieronder volgt enkele uitleg over de analyse van de website van IDEA www.idea.aw van 1 jan – 31 dec 2022.

Gedurende 2022 waren 1.200 mensen die gebruik hebben gemaakt van de website van IDEA. Gemiddeld bezochte tijd was 2 minuten en 16 secondes.

Organic search: Dit zijn onbetaalde vermeldingen die verschijnen op de resultatenpagina van een zoekmachine. (bijv. je tikt in als keyword: ‘doing business in Aruba’ en IDEA poept hier op.

Direct: mensen die direct op de browser ‘*idea.aw*’ in typen, deze mensen weten dus over de website van IDEA, ze weten dit door de social media, bijvoorbeeld van Facebook.

Organic social: als er een link van IDEA op een social media staat, bijvoorbeeld op Facebook en iemand klikt hierop.

(verwijst naar de gratis inhoud bijvoorbeeld: post, foto’s, video en verhalen die alle gebruikers, inclusief bedrijven en merken, met elkaar delen op hun feeds)

Of

Is elke activiteit op sociale media zonder betaalde promotie (post, foto’s, video en verhalen). Het maakt gebruik van gratis tools voor sociale media om een online aanhang op te bouwen en aan te gaan.

Unassigned: google weet niet van waar deze mensen vandaan komen, ze komen meestal van een ander website.

Referral: derde partij, heeft de link voor IDEA gezet op bijvoorbeeld een ander website

C. 10-jarig jubileum IDEA

Dit jaar bestaat IDEA 10 jaar als een unit binnen de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie en dit is de reden om deze unieke moment als een groot plechtigheid te vieren. IDEA wil al haar klanten, belanghebbenden bedanken, voor hun steun en samenwerking gedurende al deze jaren.

Dit plechtigheid werd op 19 augustus 2022 van 18:00 – 21:00 uur, bij de Aruba Surfside Marina gevierd. Hier werden 75 gasten (partners en belanghebbenden) uitgenodigd. Hiervan kregen 50 gasten een uniek geschenk (een kwalitatief paars/groen drinkgerei, gegraveerd met een logo-ontwerp van IDEA 10de verjaardag) en een certificaat van waardering.

Deze mooie gelegenheid werd ook gevierd met een 'life entertainment' van een steelpan.

- Tijdschrift Xclusivo

In april liet IDEA zich online publiceren in een Arubaans tijdschrift, genaamd Xclusivo. Via deze weg heeft IDEA zich voorgesteld en bekend gemaakt aan het publiek, over hoe IDEA aan de economie van Aruba werkt. Door middel van workshops, cursussen en projecten te organisatie meent IDEA kennis aan de Midden en Klein Bedrijven te overdragen. Enkele doelgroepen op wie IDEA zich dit jaar heeft gericht waren: kidpreneurship, youthpreneurship, women entrepreneurship, de gepensioneerden, landbouw en social entrepreneurship.

D. YouthPreneur Business Plan + Financial Session (YES! San Nicolas)

Op verzoek van de Minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling werd IDEA op 18 juni 2022 uitgenodigd om deel te nemen in een workshop die werd georganiseerd door zijn bureau, genaamd: “YES” (Youth Preneurship Summit).

Gedurende deze project, heeft mevr. Judella Trim van IDEA een presentie gegeven over ‘Business Plan’. Na de presentatie werden de kinderen in groepjes verdeeld en kregen als opdracht hun eigen gewenste bedrijf te bedenken en een business plan hierover te schrijven.

Hiervoor kregen ze een paar minuten en daarna kwam één persoon van ieder groep naar voren en vertelden hun uitwerking van hun Business Plan aan het aanwezige groep.

YOUNG
Entrepreneur

E. Silver Entrepreneurship:

- 1) De ‘*Silver Entrepreneurship*’ workshop werd voor de tweede keer georganiseerd. Deze workshop richt zich speciaal op de 60 plussers, die graag een bedrijf wilt te drijven. Gedurende de periode van 20 t/m 24 jun 2022 werd deze workshop gepresenteerd, van 8:30 a.m tot 12:30 p.m.

In 2019 werd deze succesvolle workshop voor het eerste keer gehouden, met 13 heel interessante thema’s en 4 succesverhalen en dit jaar waren er 12 thema’s en 3 succesverhalen.

Dit jaar presenteerden de volgende personen en ze kwamen op met de volgende thema’s:

- **Dhr. Dave Martinus (ActionCoach)**, presenteerde over ‘Wat is Entrepreneurship’;
- **Mevr. Louella Croes (DEZHI/IDEA)**, presenteerde over de diensten, cursussen en workshops die door IDEA wordt aangeboden;
- **Mevr. Mary Baarh** hoofd van de afdeling Vestiging van Bedrijven bij de **DEZHI**, presenteerde over de vestigingsvergunningen bij het openen van een bedrijf;
- **Dhr. Enrico Soto en Mrs. Sharina Hernandez** (Douane Aruba), presenteerden over bepaalde artikelen in de wet over betaling belasting en bepaalde vrijstellingen bij import en/of export;
- **Mevr. Gayle Arendsz(DEZHI/SDP)**, presenteerde ‘Het omgaan met bedrijfsstrategie in je bedrijf, d.m.v. de 17 doelen van SDG (Sustainable Development Goals);
- **Notaris Johnson**; presenteerde thema’s over: bedrijfsvormen (eenmanszaak/ NV/ VBA), bedrijfsopvolgingen (verschillen in bedrijven) indien je met een bedrijf wil beginnen en presenteerde ook over testamenten/ nalatenschap (wat en voor wie mag je iets achter laten);

- **Dhr. Cristian Garcia (SVB)**; presenteerde over werkgevers- en werknemersverzekeringen;
- **Dhr. Ludwig Rasmijn en dhr. Randy Maduro (Santa Rosa)**, hebben over Landbouw (Agripreneur) gesproken;
- **Dhr. Benny Richardson** (80 plusser), een Sport Trainer Coach, sprak over gezondleven d.m.v. voeding en sporten;
- **Mevr. Julieta van der Biezen** (You Count Administration & Consultancy), had het over administratie;
- **Dhr. Ulrich Hermans en Mr. Francois Croes (FUTURA)**, vertelden over innovatie
- **Mrs. Judella Trim (DEACI/IDEA)**, iedereen kreeg de gelegenheid om hun eigen Business Plan te schrijven, met behulp van het beantwoorden van een aantal vragen na een presentatie hierover.

De volgende personen gaven hun succesverhalen:

- **Mevr. Susie Franken** (Djiespie's Place)
- **Dhr. Lionel Rumnit** (Trampolin pa Trabao),
- **Dhr. Merrill Robles** (Retired Public Servant).

Totaal deden 16 personen mee aan deze workshop en ze kregen allemaal een certificaat van deelname op de laatste dag van deze workshop. De minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling dhr. Geoffrey Wever, samen met de minister van Integriteit, Natuur, Transport en Ouderenzorg, dhr. Ursell Arends, handigden de certificaten aan de deelnemers.

De feedback van de deelnemers waren erg positief en ze kijken uit naar verdere soortgelijke workshops.

Photo's presenteerders 'Silver Entrepreneurship':

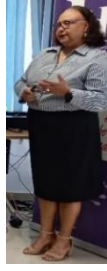
Dave Martinus

Louella Croes-Ras

Mary Baarh

Gayle Arendsz

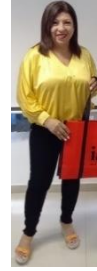
Notaris Johnson

Benny Richardson

Suzy Franken

Lionel Rumit

Enrico Soto en Sharina Hernandez

Biezen

Ludwig Rasmijn en Randy Maduro

Julieta van der

Cristian Garcia

Judella Trim

Merill Robles

Francios Croes

Ulrich Hermans

Groepsfoto participanten na uitreiking van hun certificaten door de Ministers: Geoffrey Wever en Ursell Arends

F. Kidpreneur\$ with BIG Ideas:

- Kidpreneur\$ with BIG Ideas 2018/2019

Het project van, 'Kidpreneur\$ with BIG Ideas', startte op 28 februari 2018 en eindigde 22 november 2019 (bijna 2 jaar). IDEA voerde dit project uit na goedkeuring van 'Bureau Traimerdia', en richtte zich op de kinderen van de 5de en 6de klassen (tussen 9 en 13 jaar oud) die de naschoolse opvang Traimerdia bezoeken. Dit project werd toen op totaal 9 Traimerdia's uitgevoerd. Het project duurde per Traimerdia 6 weken en gedurende deze 6 weken, kregen de kinderen twee keer per week voor één uur, diverse praktische en creatieve lessen van vakkundige vrijwilligers.

Tot en met 2019 hebben 134 meisjes en 125 jongens, dus totaal 259, een certificaat van deelname voor dit project van IDEA ontvangen.

- Kidpreneur\$ with BIG Ideas 2022

Dit jaar 2022 (na de COVID-19) besloot IDEA na goedkeuring van Bureau Traimerdia dit zeer succesvolle project voort te zetten.

Dit project startte op 5 september 2022 en zal in mei 2023 eindigen. Dit schooljaar zijn er minder Traimerdia namelijk 7 Traimerdia's, en de duur van dit project bij elke Traimerdia is 4 weken. Twee keer per week krijgen de kinderen voor één uur, diverse praktische en creatieve lessen van vakkundige vrijwilligers. Dit jaar waren 3 Traimerdia's aan de beurt voor dit project en volgende jaar komen 4 Traimerdia's aan de beurt.

In jaar 2022 hebben 54 meisjes en 43 jongens, dus totaal 97, een certificaat van deelname voor dit project van IDEA ontvangen.

Doel van dit project is om kinderen van een zeer jonge leeftijd 'Entrepreneurship' te leren. Dit leren ze door het aangeboden presentaties tijdens dit project zoals: een ondernemingsplan schrijven van hun eigen te bedenken bedrijf en het verschil leren tussen een product en een service, waarde toevoegen aan hun creatieve zelfgemaakte producten, hoe je geld kan verdienen uit je eigen tuin/landbouw, of geld verdienen door het verkopen van eten en drinken, of geld verdienen door diverse muziek soorten en over innovatie en technologie.

Door deze doelgroep bewust te maken van wat ze allemaal zelf kunnen doen of maken met hun eigen creativiteit en hoe ze vervolgens geld hiermee kunnen verdienen, ondersteunt IDEA ook het tegengaan van de jeugdwerkloosheid. Middels ondernemerschap jongeren de toekomst creëren die zij zoeken en kunnen ze de productiviteit van Aruba bevorderen en verhogen.

Hieronder volgt een schema van het aantal kinderen die een certificaat van deelname in 2022 hebben ontvangen en de vrijwilligers van wie ze les hebben gekregen:

Aantal kinderen in bezit van een certificaat van het project "Kidpreneur\$ with BIG Ideas" jaar 2022

Traimerdia/ Naschoolse Opvang	Locatie	Periode	Jon-gens	Meisje	Totaal
Traimerdia SAN NICOLAS	Xander Bogeats	Sep-22	18	19	37
Traimerdia AYO	Zuster Juliette (Emma)	Okt-22	10	11	21
Traimerdia MORGENSTER	Colegio Conrado Coronel	Nov-22	26	13	39
Totaal			54	43	97

De vrijwilligers en voorgebrachte onderwerpen tijdens dit project:

Naam	Achternaam	Onderwerp	Organisatie
Estella	Brown- Thode	Kunst werk	Self employed
Judella	Trim	Business Plan	DEZHI/ IDEA
Ludwig	Rasmijn	Landbouw	Santa Rosa
Randy	Maduro	Landbouw	Santa Rosa
Robert	Maduro	Muziek	Directie Cultuur
Gayle	Arendsz	17 doelen SDG	DEZHI/ SDP
Vivian	Loopstok	17 doelen SDG	DEZHI/ SDP

Dit succesvolle project is te bedanken aan onze grote partner **Bureau Traimerdia** die ons een kans heeft gegeven om dit project aan de kinderen voor te brengen. Een speciale dank gaat naar alle vrijwilligers (E. Thode, Santa Rosa, DCA, DEZHI) die hun tijd heeft genomen om hun kennis en vaardigheden op een zeer professioneel manier aan de kinderen voor te brengen. Als laatst willen wij de minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling dhr. Geoffrey Wever, mevr. Jenny Cardenas, hoofd Traimerdia en mevr. Maria Dijkhoff-Pita directeur DEZHI hartelijk bedanken voor hun steun en het overhandigen van de certificaten aan de kinderen van Traimerdia.

G. Kid\$ BIZ Market III

Voor de 3de keer neemt het project van Kid\$ BIZ Market III, plaats. Dit project was voor het eerst in 2018 gestart, gedurende de herfstvakantie in oktober en hier participeerden 32 kinderen. In de zomervakantie werd dit project voor de tweede keer gehouden en toen participeerden 31 kinderen. Het doel van dit project is hetzelfde als het project van 'Kidpreneur\$ with BIG Ideas', als verschil dat, dit project gericht is voor de kinderen die niet een dergelijk naschoolse opvang bezoeken.

Dit jaar gedurende de oktober vakantie (3,4,5 en 7 oktober 2022), van 8:30 a.m. tot 12:30 p.m. vond dit project plaats bij de Directie Economische Zaken in de vergaderingszaal en totaal deden 28 kinderen mee.

De workshops/ thema's die aan de bod kwamen tijdens dit project waren:

1-ste workshop: **"Get kids started as entrepreneurs"**, werd presenteerd door dhr. Dave Martinus, Certified Business Coach van het bedrijf ActionCOACH Aruba.

2-de workshop: **"Bringing the SDGs to the kids: The World we want"**, werd gepresenteerd door mevr. Vivian Loopstok-Geerman, hoofd van de unit 'Sustainable Development Planning' (SDP) bij de Directie Economische Zaken. Deze workshop ging over de 17 doelen van de SDG's (Sustainable Development Goals). De kinderen mochten hun keuze maken en een uitleg geven over de belangrijkste doelen. Op dit manier worden ze als toekomstige entrepreneurs gestimuleerd en worden ze bewust over de doelen van de Agenda 2030 over duurzame ontwikkeling.

3-de workshop: **"Making Agriculture 'Cool' for Kids: Kids Agripreneur in the making"**, werd gepresenteerd door dhr. Ludwig Rasmijn van Santa Rosa. De kinderen hebben hier over landbouw geleerd, d.m.v. het bekijken van een video en daarna kregen ze ieder 2 pitjes en hebben het meteen geplant in een kommetje met wat zand.

4-de workshop: **"Creative Card Making"** werd gepresenteerd door mevr. Estella Brown-Thode, waar de kinderen een creatieve kerstkaartje hebben gemaakt.

5-de workshop: **"Financial Literacy: Earn, Spend wisely and Save"** werd gepresenteerd door mevr. Joanaila Geerman, Branch Manager Personal Banking bij de RBC Royal Bank en mevr. Nathaly Yoho-Lampe, Manager Contact Center bij de Aruba Bank N.V. De kinderen hebben geleerd gedurende deze workshop hoe ze geld kunnen verdienen, indien ze in hun eigen tuin gaan planten en deze gaan verkopen. Ook hebben ze geleerd hoe ze geld op een slimme manier moeten uitgeven, hoe ze moeten sparen en wat zijn volgens hun de basis behoeften.

6-de workshop: **"Creative Snacks Making"**, mvr. Clarina Geerman van de Directie Economische Zaken heeft de kinderen geleerd, hoe ze gezonde snackjes kunnen maken. Dit was natuurlijk het geliefste workshop voor de kinderen.

De laatste workshop was, “**Business Plan for Kids**”, werd gepresenteerd door mevr. Judella Trim, Business Development Advisor bij IDEA. De kinderen kregen een presentatie over Business Plan (BP), waarna ze na beantwoorden van een aantal vragen ze hun eigen BP konden maken.

Aan dit project hebben in totaal 28 kinderen meegedaan. Ook kregen alle kinderen een certificaat van deelname op de laatste dag van dit project en die werd uitgereikt door de minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling dhr. Geoffrey Wever en mevr. Suhailah Rooseman-Maduro, waarnemend directeur Directie Economische Zaken.

IDEA wil de volgende partners en vrijwilligers bedanken voor het succes van dit project: ActionCOACH Aruba, Santa Rosa, RBC Royal Bank, Aruba Bank N.V., DEZHI en de volgende colegas mevr. Vivian Loopstok-Geerman, mevr. Clarina Geerman, mevr. Zulema Dabian-Erasmus, mevr. Suhailah Rooseman-Maduro en ons directeur mevr. Maria Dijkhoff-Pita.

Groepsfoto Kid\$ BIZ Market III

H. Kidpreneur\$ Bazaar

Op zaterdag, 17 december 2022 werd voor de derde keer het project van Kidpreneur\$ Bazaar georganiseerd. Anders dan de andere jaren mochten alle kinderen tussen 9 en 17 jaar aan dit project meedoen. Deze bazaar werd op de Plaza Daniel Leo (tegenover Zara) te Caya Betico Croes gehouden, van 17:00 tot 20:00 uur.

Gedurende deze bazaar kregen de kinderen de gelegenheid om hun zelfgemaakte producten aan het publiek te verkopen. In totaal deden 11 kinderen mee aan deze bazaar en ze verkochten producten zoals, verftekeningen op canvas en tassen, armband, slijm, diverse kerstdecoraties, koekjes, taart, cupcakes, diverse zoetigheden enz. De kinderen verkochten hun producten onder tenten met een brede bedekte tafels die klaar voor hun stonden, alleen moesten ze voor decoratie voor hun plekje zorgen. Verder konden kinderen tijdens deze bazaar ook genieten van andere activiteiten zoals de Dino Jump, face painting en konden ook cotton candy en popcorn eten. Eenieder kon van de mooie kerstverlichtingen in de gehele stad genieten terwijl mensen hun inkopen deden in de stad van de lokale mensen "Cumpra Local".

IDEA wil het bureau van de minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling hartelijk bedanken, voor het plannen en organiseren van deze onvergetelijke avond. De kinderen hebben zeker van deze evenement genoten en hebben entrepreneurship ervaren.

Foto's Kidpreneur\$ Bazaar, 17 december 2022

I. Time for taxes

1) De workshop over 'Time for taxes' vond twee keer plaats bij de DEZHI, op 6 september en deze werd op 15 november 2022 herhaald.

Deze workshop werd door de Departamento di Impuesto (DIMP)/ Belastingdienst, gepresenteerd en de sprekers waren mevr. Johrainne Lacle-Giron en dhr. Julio Quijada.

De Workshop omvatte de volgende onderwerpen:

- Inkomstenbelasting versus winstbelasting;
- Toepasselijke belastingen op zakendoen als BBO/BAVP/BAZV, LB en sociale premies;
- Verzamelloonstaat en verzamelopgave voor derden;

Totaal deden 90 mensen mee aan dit zeer informatieve en belangrijke workshop.

J. Business License

Op 18 november 2022, werd bij de DEZHI een workshop over Vestiging van Bedrijven gehouden. De spreker was mevr. Mary Baarh, hoofd van de unit Vestigings van Bedrijven bij de Directie Economische Zaken. Mevr. Baarh gaf uitleg over de nieuwe richtlijnen en procedures voor het verkrijgen van een licentie voor een bedrijf op Aruba. Tijdens haar presentatie kwamen de volgende onderwerpen naar voren:

- *Definitie van bedrijven;*
- *De legale vorm om een bedrijf te mogen drijven;*
- *Wat volgens Artikel 2 (VV) van de wet niet toegestaan is;*
- *Wie dit vergunning nodig heeft;*
- *Voor welke bedrijven of organisaties deze wet niet van toepassing is;*
- *Naast de Wet, bestaat ook beleidsrichtlijnen die men moet volgen;*
- *Drie categorieën voor natuurlijke personen (moet >18 jr);*
- *Uitleg categorie LOKALE personen;*
- *Wanneer een vergunning weigering kan ontstaan;*
- *Kosten voor het verkrijging van een vergunning;*
- *Met wat je rekening moet houden als je een naam voor je bedrijf kiest;*
- *De diensten van de afdeling Vestigings van Bedrijven;*
- *Een aanvraag voor een Vestigingsvergunning gaat via www.deaci.aw;*
- *Hoe u uw aanvraag online kan monitoren via 'Join Information Portal';*
- *Wat er allemaal rekening dient te houden bij het openen van een bedrijf;*

Alle vragen die van de participanten kwamen werden gedurende en na de presentatie door mevr. Baarh naar alle bevrediging beantwoord.

Deze workshop vond plaats bij de Directie Economische Zaken en 38 personen hebben deelgenomen aan deze zeer informatieve workshop.

Aangezien de grote vraag naar deze workshop zal begin 2023 een herhaling hierover plaatsvinden.

K. Campagne Cumpra Local ‘Lokaal Kopen’ #DiNosPaNosMes

Campagne Cumpra Local was een geweldig initiatief van de regering van Aruba (Kabinet Wever-Croes) tijdens de COVID-19 pandemie. Op 25 november 2020, vond de inhuldiging van de campagne “Cumpra Local” plaats in het centrum van Aruba te G.F. Betico Croes voor een kledingwinkel “La Moderna”. De unit IDEA, was vereerd om dit project in samenwerking uit te voeren met het team Communicatie van oud-minister van Economische Zaken, mw. Xiomara Maduro.

Het doel van deze campagne was om de lokale gemeenschap bewust te maken en hen te stimuleren om lokale producten te blijven kopen en lokale diensten te blijven gebruiken. Dit is een manier om de lokale markten te promoten en de economie van Aruba op te bouwen.

In samenwerking met de PR-team van de minister van Economische Zaken, de heer Geoffrey Wever ging de campagne Cumpra Local door in de maanden juli en augustus 2022.

Hier werd de focus gelegd op een ‘Back to School’ campagne, de PR-team zorgden voor de opnames van de video’s en foto’s maken en IDEA zorgde voor de interviews.

Tijdens de interviews kregen de ondernemers de mogelijkheid om hun bedrijf te exposeren en hun producten of diensten tentoon te stellen. Sommige bedrijven hebben ook verteld over hoe ze de pandemie hebben overleefd en wat ze nog steeds doen om deze crisis te overleven.

De onderstaande vijf bedrijven werden bezocht en geïnterviewd tijdens de promotieperiode van ‘Back to School’ / juli-aug 2022:

- Amito, dhr. Haresh Sujan
- Arulaser, dhr. Yuri van Stijn
- De Wit Van Dorp, mevr. Aixa Arana
- Dyon Center, dhr. Dyon Croes
- Giselle, mevr. Greta Figaroa

Deze geweldige campagne ging door in december, waar de minister van Economische Zaken, de heer Geoffrey Wever, samen met zijn team deze campagne promoveerde. Op 16, 17 en 23

vond een 'Christmas Shopping Night' plaats. Hier bleven de meeste winkels open, waar mensen tot laat in de avond konden winkelen, in een gezellige sfeer, met kerstmuziek en kerstverlichting overal in de stad. Ook voor de kinderen waren diverse bezigheden zoals dino jump, face painting, cotton candy enz.

De promotie hierover ging via diverse media's zoals: Tele Aruba (TV), Magic 96.5 (radio), en een leuke flyer kwam in de Diario (krant) en de facebook pagina's van IDEA en de ministers.

Het LOGO en uitleg van de campagne Cumpra Local:

Dit is het logo van de campagne:

De 3 figuren van het logo heeft twee betekenissen:

- Mensen: onze mensen, ons kracht. Door deze campagne profiteren ook onze lokale mensen.
- MSME: the Micro, Small, Medium enterprises.

De 3 figuren zijn met elkaar verbonden, dit geeft de inzet aan, dat de consumenten en de entrepreneurs met ons eiland Aruba hebben. De figuren vloeien in elkaar over, wat betekent dat het geld effectief en continu circuleert voor een stabiel en duurzaam economie voor Aruba.

De Slogan van de campagne is #DiNosPaNosMes, dit betekent in het Nederlands "VanOnsVoorOnszelf"

De betekenis van de 4 kleuren van de Logo:

- Oranje:** Bepaling die onze entrepreneurs moeten hebben om hun succes te bereiken;
- Geel :** Optimisme en positiviteit. Een positieve mentaliteit en een optimistische instelling die onze entrepreneurs moeten hebben om hun doelen te bereiken;
- Blauw :** Vertrouwen en geloof van de gemeenschap en de stabiliteit van de bedrijven;
- Grijs :** De toewijding die onze mensen moeten hebben met de handel op Aruba.

Bij deze campagne hoort ook een jingle en een video bij, gedaan door een lokale/ internationale artiest genaamd "Jeon".

De campagne van ‘Cumpra Local’ is een blijvend project, om zo de economie van Aruba en de SMEs te blijven stimuleren.

L. Voedselzekerheid en Agripreneurs

Sinds 2017 begon IDEA zich te richten op landbouwers (Agripreneurs) op Aruba. Er werden diverse informatieve workshops voor deze groep georganiseerd.

Het belang van deze workshops was om de landbouwers te blijven stimuleren om te blijven planten en hun bewust te maken van hoe ze van hun hobby (planten) een onderneming kunnen maken. Diverse overheid instanties, actieve of ervaren landbouwers gaven presentaties over de mogelijkheden of ervaringen op dit gebied.

Gedurende de pandemie van COVID-19, jaar 2020, bleef IDEA niet stil zitten maar ging door met diverse webinars op het gebied van landbouw organiseren. In Oktober 2020, ging DEZHI over naar de uitvoering van het actieplan van het Wereldbank rapport. Dit rapport geeft aanbevelingen aan over het opbouwen van voedselzekerheid tijdens de Covid-19 pandemie. Dit rapport wordt in 2 pijlers gedeeld o.a.:

Pijler 1: voedsel en landbouw op commerciële schaal;

Pijler 2: wijdverbreide kleinschalige residentiële producenten.

Gedurende 2022 werden diverse vergaderingen tussen DEZHI/ IDEA, Santa Rosa en andere stakeholders gehouden om aan de planningen te werken die in dit rapport voorkomen.

M. Gewaardeerd door Santa Rosa

Team IDEA kreeg een toekenning op de Dag van de Aarde 22 april 2022, van de Ministerie van Landbouw en van Santa Rosa. Deze herkenning kregen we door het voortdurende samenwerking met hen in diverse projecten, vooral over de campagne van Voedselzekerheid.

We werden geerd als “Amiga di Santa Rosa” voor onze steun, toewijding en realisatie van verschillende projecten op het gebied van landbouw.

In het verleden heeft IDEA verschillende workshops over Agripreneurship georganiseerd voor onze lokale producenten en zo zal onze steun hierover worden voorgezet.

N. Slot

De bedoeling van al de georganiseerde projecten/ workshops van IDEA is om de klanten en niet-klanten te helpen:

- Met de nodige basiskennis op bepaalde gebieden in het ondernemerschap om hun bedrijf succesvol te kunnen exploiteren;
- Als stimulans tot innovatie;
- Tot diversificatie van de economie;
- Met duurzaam ondernemen;
- Inzicht krijgen in boekhoudkundige en fiscale verplichtingen;
- Landbouwers 'Agripreneurship' blijven motiveren en stimuleren;
- De kennis van ondernemerschap aan kinderen van jongs af door te brengen, zodat ze beter voorbereid zijn op een oudere leeftijd;
- De 60 plussers te stimuleren om voor zichzelf door te blijven werken en hun kennis over te dragen aan jongeren;
- De lokale mensen te stimuleren om lokale producten en services te blijven kopen om de economie op Aruba draaiend te houden;
- Om ons samenwerking met partners te versterken;
- Ondernemerschap te blijven stimuleren en motiveren ook tijdens de COVID-19 periode;
- De economische toestand tijdens en na de COVID-19 op peil te houden.